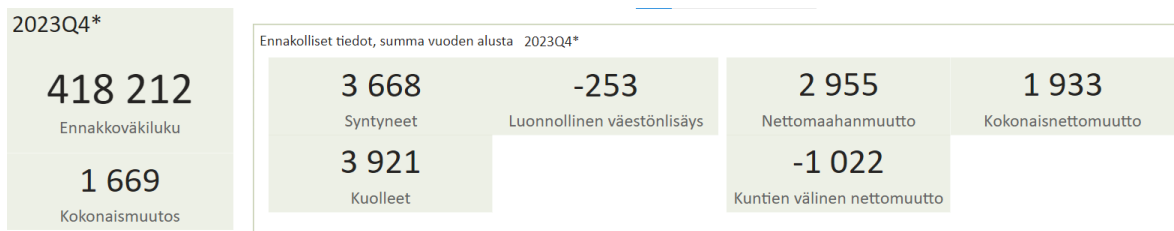

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan tilanne- ja kehityskuva

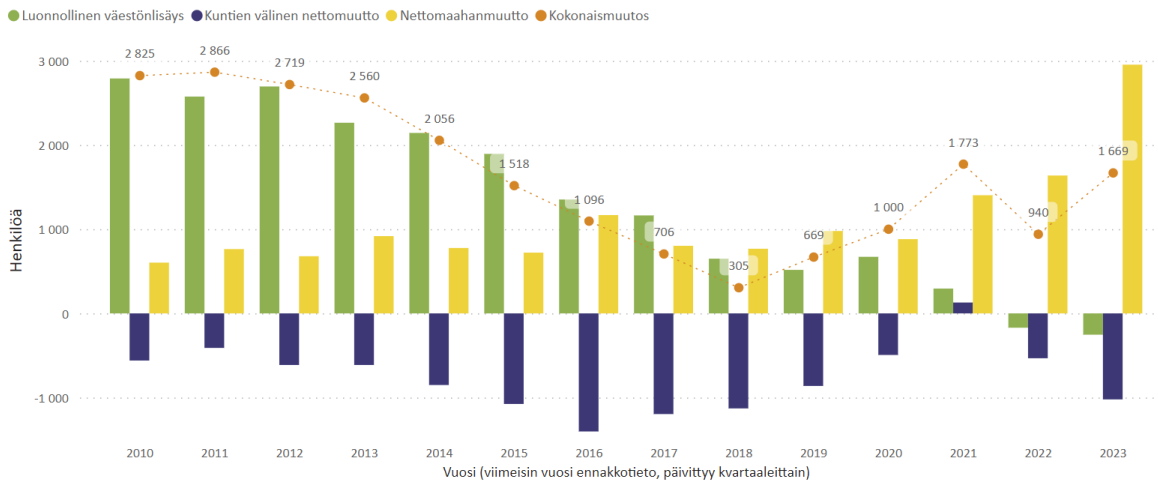
Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

1. Väestökehitys

Pohjois-Pohjanmaa on ollut niitä harvoja maakuntia, joiden asukasluku on kasvanut vuosittain useiden vuosikymmenien ajan. Ennakkotietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan väkiluku oli 418 212 asukasta vuonna 2023, mikä on 1680 asukasta enemmän kuin vuonna 2022. Pohjois-Pohjanmaan väestönkasvu muodostui nyt jo toisena vuonna peräkkäin yksinomaan nettomaahanmuutosta.

Pohjois-Pohjanmaa - väestökehityksen osatekijöiden muutokset

Lähde: Tilastokeskus, väestön ennakkotilasto (viimeisin vuosi) * ja väestörakenne (muut vuodet)

Maakuntien välisen muuton (kuntien välinen muutto) osalta Pohjois-Pohjanmaa on ollut 2010-luvulla nettomenettäjä, jota on paikannut nettovoitto maahanmuutossa. Vuosina 2015–2018 yli 1 000 hengen vuosittainen nettotappio maakuntien välisessä muutossa ylitti positiivisen nettomaahanmuuton useilla sadoilla joka vuosi. Vuonna 2019 maakuntien välisen muuton tappio kuitenkin aleni ja kokonaisnettomuutto kääntyi positiiviseksi. Vuonna 2021 maakuntien välinen muutto oli positiivinen 129 asukkaalla Pohjois-Pohjanmaalle, edellisen kerran näin oli käynyt vuonna 2004. Vuonna 2022 maakuntien välinen nettomuutto Pohjois-Pohjanmaalla kääntyi jälleen negatiiviseksi (-533) yhden positiivisen vuoden jälkeen. Ennakkotietojen mukaan maakuntien välinen nettomuutto oli Pohjois-Pohjanmaan osalta negatiivinen 1022 asukkaan verran. Nettomaahanmuutto saavutti vuonna 2023 uuden ennätyksen lisäten Pohjois-Pohjanmaan väkilukua 2955 asukkaalla.

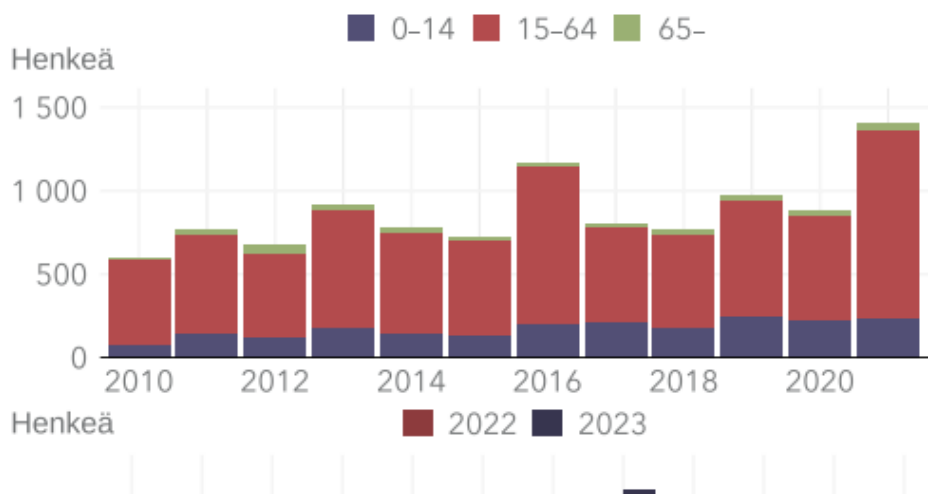
Vuonna 2022 elävänä syntyneiden määrä Suomessa oli pienin yli 150 vuoteen ja kuolleiden määrä oli suurin sitten sotavuosien. Myös Pohjois-Pohjanmaalla syntyneiden määrä on viime vuosina laskenut

ennätyskellisen alas. Elävänä syntyneiden määrä on Pohjois-Pohjanmaalla laskenut alle 4 000 vasta viime vuosina. Samaan aikaan kuolleiden määrä nousi vuonna 2022 merkittävästi koronaepidemian vuoksi. Luonnollinen väestönlisäys kääntyiikin Pohjois-Pohjanmaalla nyt ensimmäistä kertaa negatiiviseksi vuonna 2022. Kuolleiden määrä on ennakkotietojen mukaan vuonna 2023 hieman alentunut, mutta syntyvyys on edelleen alhaisemmalla tasolla kuin ennen vuosikymmen vaihdetta. Vuoden 2023 ennakkollisten tietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan luonnollinen väestönkasvuksi jäi jälleen negatiiviseksi eli kuolleiden enemmitys oli -253.

Ennakkotietojen mukaan väestönkasvu oli jakautunut muutamiin kuntiin Oulun seudulle ja eteläiseen osaan maakuntaa. Suurinta väestönkasvu oli Lumijoella (2,26 %), Oulussa (+1,33 %) ja Kempeleessä (1,16 %). Väestöään eniten menetti puolestaan Siikalatva (-1,95 %), Haapajärvi (-1,97 %) ja Taivalkoski (-2,46 %). Vuosittaiset muutoksen väestönkasvun suunnassa voivat kuitenkin vaihdella yksittäisten kuntien osalta suurestikin vuosittain. Oulun seutu on ollut ainoa seutu Pohjois-Pohjanmaalla, jonka väestö on kasvanut vuosittain 1990-luvulta lähtien. Ylivieskan seutu kasvatti väestöään vielä 2010-luvun puoliväliin asti, mutta on se jälkeen menettänyt väkilukuaan. Yksittäisinä vuosina myös Koillismaan (v. 2020) ja Oulunkaaren ((v. 2017) seudut ovat saavuttaneet väestönkasvu.

Maakunta	Syntyneet	Kuolleet	Luonnollinen väestönlisäys	Kuntien välinen nettomuutto	Netto-maahanmuutto	Kokonais-nettomuutto	Väestön lisäys	Väestönkasvu -%	Viimeisin väkiluku
Pohjois-Pohjanmaa	3 668	3 921	-253	-1 022	2 955	1 933	1 680	0,40 %	418 212
Lumijoki	17	22	-5	-9	59	50	45	2,26 %	2 032
Oulu	1 918	1 532	386	552	1 871	2 423	2 809	1,33 %	214 651
Kempele	220	134	86	122	16	138	224	1,16 %	19 516
Pyhäntä	17	16	1	-13	22	9	10	0,61 %	1 646
Ylivieska	144	155	-11	12	71	83	72	0,47 %	15 368
Nivala	103	109	-6	-9	47	38	32	0,31 %	10 450
Kalajoki	94	104	-10	-55	99	44	34	0,28 %	12 367
Liminka	121	44	77	-103	24	-79	-2	-0,02 %	10 253
Pyhäjoki	21	46	-25	5	7	12	-13	-0,43 %	2 980
Sievi	45	55	-10	-56	45	-11	-21	-0,44 %	4 714
Alavieska	24	38	-14	-29	31	2	-12	-0,49 %	2 435
Tyrnävä	76	56	20	-71	15	-56	-36	-0,55 %	6 525
Muhos	83	90	-7	-61	11	-50	-57	-0,64 %	8 828
Oulainen	61	93	-32	-63	45	-18	-50	-0,71 %	6 975
Kuusamo	92	221	-129	-124	121	-3	-132	-0,87 %	15 017
Ii	91	92	-1	-95	9	-86	-87	-0,88 %	9 768
Hailuoto	4	11	-7	-4	1	-3	-10	-1,04 %	948
Merijärvi	16	10	6	-18	0	-18	-12	-1,12 %	1 055
Raahel	164	271	-107	-326	155	-171	-278	-1,15 %	23 794
Siikalatva	50	43	7	-108	42	-66	-59	-1,20 %	4 838
Utajärvi	13	46	-33	-32	34	2	-31	-1,23 %	2 492
Kärsämäki	16	43	-27	-16	11	-5	-32	-1,29 %	2 441
Vaala	11	58	-47	-17	28	11	-36	-1,37 %	2 590
Reisjärvi	27	39	-12	-28	2	-26	-38	-1,44 %	2 598
Pudasjärvi	52	136	-84	-88	51	-37	-121	-1,59 %	7 483
Pyhäjärvi	22	96	-74	-43	39	-4	-78	-1,61 %	4 756
Haapavesi	50	97	-47	-121	51	-70	-117	-1,78 %	6 475
Siikalatva	41	94	-53	-63	18	-45	-98	-1,95 %	4 930
Haapajärvi	53	97	-44	-105	17	-88	-132	-1,97 %	6 556
Taivalkoski	22	73	-51	-56	13	-43	-94	-2,46 %	3 731

Nettomaahanmuutto 2004 - 2023

2. Ympäristön kestävä kehitys

Ilmastotoimet ja resurssit

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021–2030 linjaa toimet kohti hiilineutraalia Pohjois-Pohjanmaata. Tiekartassa on seitsemän kärkiteemaa ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumisen; yhteensä noin 130 toimenpidettä eri sektoreilla.

1. Älykäs bio- ja kiertotalous toimii ilmastotyön perustana; 2. Energian tuotanto ja käyttö on kestävä, tehokasta ja vähäpäästöistä; 3. Liikenne on vähäpäästöistä; 4. Maatalous kehittyy hiilensitojana; 5. Maankäyttö on ilmastoviisasta ja kiertotaloutta edistävää; 6. Metsät ja suot toimivat tehokkaina hiilinieluinä; Turve hyödynnetään kestävästi; 7. Yhteistyö ja sektorirajat ylittävät toimintamallit luovat elinvoimaa ja liiketoimintamahdollisuuksia; Sopeutuminen osana kärkiteemoja

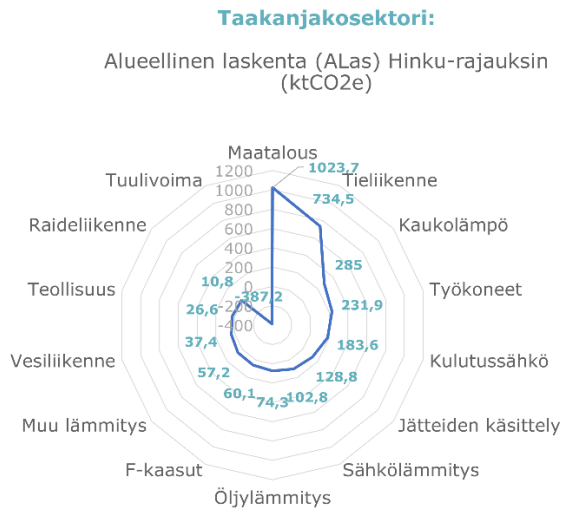
Tiekartan päivitysprosessi on käynnissä, sen hyväksyntä maakuntahallituksessa on kevään/kesän 2024 aikana. Työ tehdään laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Työtä ohjaa maakunnallinen ilmastotyön neuvottelukunta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen keskitetty valtakunnallinen ilmastoyksikkö on aloittanut toimintansa. Yksikkö keskittyy maankäyttösektorin ilmastotoimiin ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen.

Pohjois-Pohjanmaalla on ilmastotyöhön resursseja: Ilmastotyö jukkoön kytketty osaksi maakunnan strategisia tavoitteita ja edunvalvontaa. Ilmastotiekartan linjauksiin pohjautuen on tuotettu sisältöjä näitä tarpeita varten. Ilmastotiekartan strategiset tavoitteet on liitetty käytännön ilmastotoimiin sisällön toimiessa kriteerinä Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden rahoituksessa toimintalinjassa 2, Hiilineutraali Suomi. EAKR-toimista 35 prosenttia kohdistuu eri ilmastotoimiin, joita toimijat laajasti toteuttavat. Maakunnan 30 kunnasta 11 on Hinku-kuntia ja usealla on voimassa KETS-sopimus. Useat suunnittelevat liittymistä näihin verkostoihin. Yli 70 % Pohjois-Pohjanmaan asukkaista asuu kunnissa, joissa on sitouduttu ilmasto- ja energiatavoitteisiin.

Kasvihuonekaasupäästöt

Pohjois-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöjä seurataan taakanjakosektorilla (Suomen ympäristökeskus Alas-laskenta) ja kansallisen kasvihuonekaasupäästöinventaarion mukaan (Tilastokeskus). Maakunnan kasvihuonekaasupäästöt taakanjakosektorilla ovat vähentyneet 35 % ajanjaksolla 2007–2022, ja ajanjaksolla

2018–2022 päästöt ovat vähentyneet 11 %. Taakanjakosektorin kokonaispäästöistä vuonna 2022 muodostuu maataloudesta 31 %, tieliikenteestä 22 % ja kaukolämmöstä 8 %. Eniten ovat vähentyneet kaukolämmön, sähkön ja öljyn kulutuksesta aiheutuvat päästöt. Tuulivoimakompensaatio vähentää maakunnan päästöjä taakanjakosektorilla. Kuvassa 1 on esitetty Pohjois-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2022 ja taulukossa 1 taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöjen kehitys.

Vuosi	ktCO ₂ e	Muutos
2007	4295	
2018	3389 (3559*)	Muutos 2007-2018 -26 %
2018: asukasta kohden 7,6 (8,0*) tCO ₂ e		
2022	3194	Muutos 2007-2022 -35 %
	Tuulivoimakompensaatio -256 ktCO ₂ e huomioiden: 3157 (3303*)	2018-2022 -11 %
2022: asukasta kohden 6,7 tCO ₂ e		
Kokonaispäästöistä vuonna 2022:		
maatalous 31 %		
tieliikenne 22 %		
kaukolämpö 8 %		

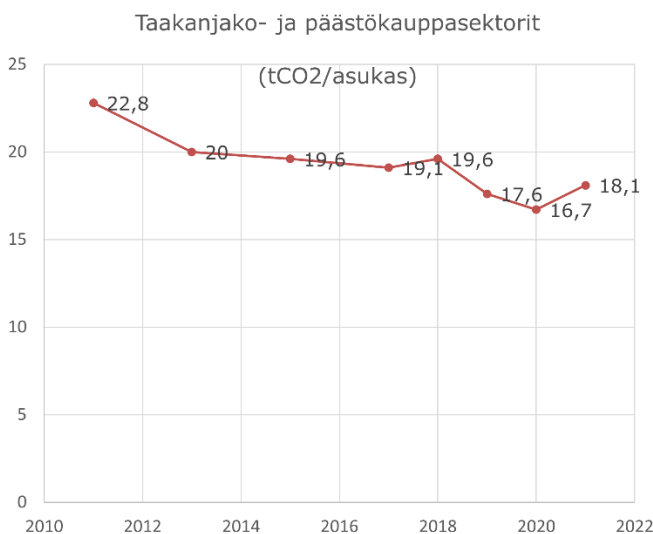
*Laskentamenetelmät ovat päivittyneet vuoden 2021 jälkeen. Vertailun vuoksi sulkuihin on jätetty ne arvot, jotka olivat ilmastotiekartan 1.0 julkaisussa.
*Asukasluvu oli 413 000 vuonna 2018 ja 416 543 vuonna 2022.

Kuva 1. Pohjois-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2022

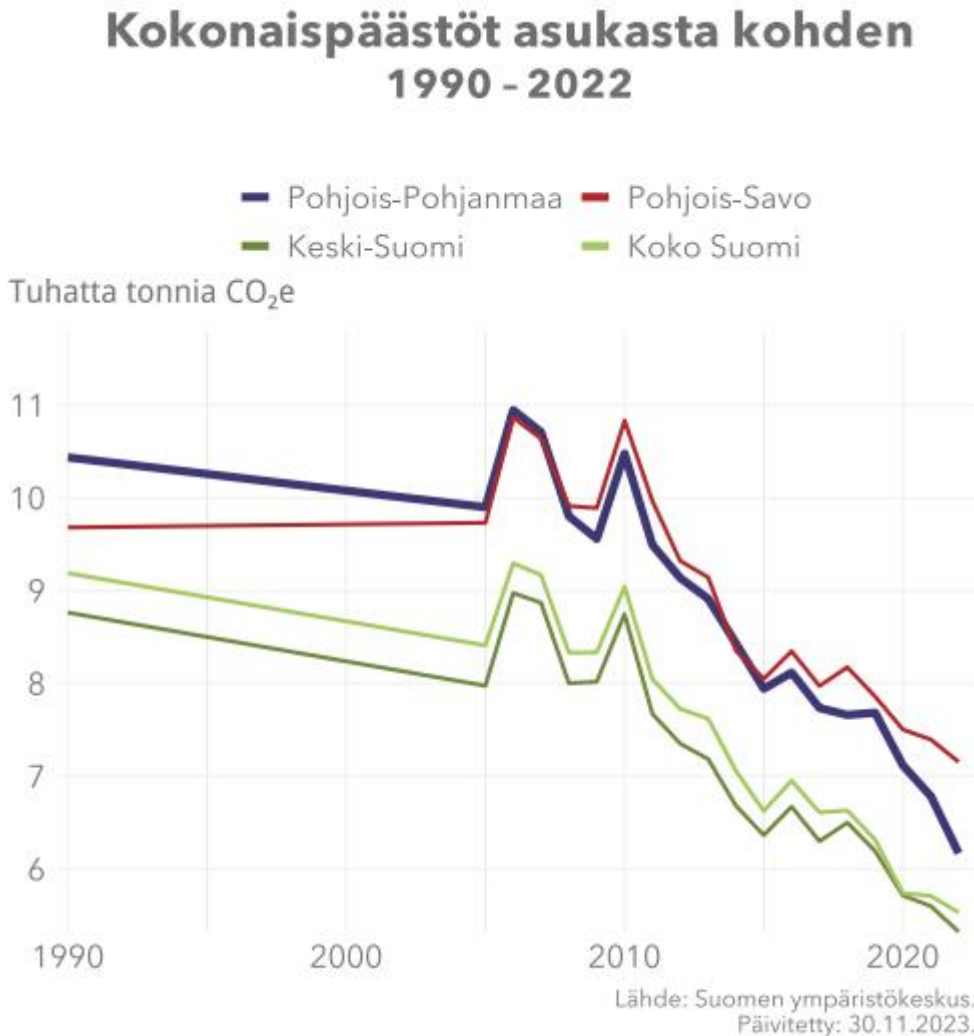
Taulukko 1. Taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöjen kehitys

Tuoreimpien, vuoden 2021 päästötietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöt päästökaupan piiriin kuuluva teollisuus mukaan luettuna olivat 7540 ktCO₂e. Päästöt laskivat hiukan ajanjaksolla 2018–2020, mutta ovat lähteneet nousuun uudelleen vuonna 2021. Luku asukasta kohden oli Suomen suurin: 18,1 tCO₂e. Tästä SSAB:n Raahan terästehtaan hiilidioksidipäästöt olivat liki puolet. Tehtaan osuus Suomen päästöistä on 7 %. SSAB yhteistyössä LKAB ja Vattenfall kehittävät fossiilivapaata teräksentuotantoa. HYBRIT-hankkeessa rautamalmipohjaisessa teräksenvalmistuksessa kooksi on tarkoitus korvata fossiilivapaalla sähköllä ja vedyllä. Muutos mullistaa teräksenvalmistuksen ja mahdollistaa osaltaan kansainvälisten ja kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamisen. Kuvassa 2 on esitetty Pohjois-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöjen kehitys kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion mukaan.

Kansallinen kasvihuonekaasupäästöinventaario:

Kuva 2. Pohjois-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöjen kehitys kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion mukaan.

Uusiutuva energia – maankäyttö ja arvoketju, teollisuus

Pohjois-Pohjanmaa on uusiutuvan ja vähäpäästöisen energian maakunta. Maakunnassa kehitetään ja lisätään fossiilittoman energian tuotantoa, älykkäitä energiajärjestelmiä ja energiatehokkuutta. Vahvasti mukana tulevaisuuden energiamuotojen kehittämisessä ja energiatalouden murroksen aiheuttamien haasteiden ratkaisemisessa.

Pohjois-Pohjanmaalla uusiutuvan energian tuotanto monipuolistuu. Tällä hetkellä uusiutuvien (vesi- ja tuulivoima sekä puu) osuus sähköntuotannossa on noin 75 %. Maakunnassa tuotetaan tuulivoimasähköä noin 40 % (4,6 TWh) koko maan tuulivoimatuotannosta. Tammikuun alussa 2024 oli maakunnassa toiminnassa 56 tuulivoimapuistoa, jonka 620 voimalan yhteenlaskettu teho (kapasiteetti) on 2586 MW. Hyötysuhteella 36 % tuulienergian määrä voisi olla noin 8,2 TWh.

Tuulivoiman kestävä sijainninohjaus osoitetaan käynnissä olevassa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa. Viranomais ehdotusvaiheessa energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa osoitetaan 56 uutta ja 48 lainvoimaista maatuulivoimatuotannon aluetta, (teoreettinen) tuotantopotentiaali yhteensä noin 8770 MW, mikä tuottaisi nykyteknologialla noin 26 TWh/vuosi, mikä vastaisi noin kolmasosaa

Suomen nykyisestä vuosikulutuksesta. Merituulivoima-alueita esitetään 5 kpl. Pohjois-Pohjanmaan kuntien aluevesien merituulivoima-alueilla (teoreettinen) tuotantopotentiaali on noin 7640 MW (23 TWh/vuosi).

Maakunnassa on eri suunnitteluvaiheissa olevia aurinkoenergiaprojekteja tai -hankeaihoita yhteensä noin 5000 ha alalle. Kaikkiaan n. 50 hankkeesta 15 liittyy tuulivoimahankkeisiin muodostaen ns. hybridihankkeita. Aurinkoenergian hankealueita sijoittuu erilaisiin ympäristöihin ja hankkeiden mittakaavassa on suurta vaihtelua. Pienemmät lähelle taajamia sijoittuvat hankkeet on suunniteltu liitettävän sähkön alueverkkoon ja laajemmat esimerkiksi entisille turvetuotantoalueille sijoittuvat hankkeet valtakunnan verkkoon. Ilmastotavoitteet ja niiden seuranta on viety osaksi Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaiheita. Ilmastomuutoksen hillinnän kannalta energia on keskeinen alueidenkäytöllinen kysymys, johon sisältyy energiantuotanto, siirtoon sekä kulutukseen liittyvä alueidenkäytön yleispiirteinen ohjaus. Energiamurrokseen vastaaminen on yksi suurimmista haasteista myös alueellisesti. Uusiutuvan energiantuotannon edistäminen on edellytys ja samalla mahdollisuus alueen elinvoiman vahvistamiselle, elinkeinorakenteen uudistumiselle ja monipuolistumiselle. Energia- ja ilmastovaiheita koskevan suunnittelun tuulivoimahankkeiden ilmastovaikutukset on selvitetty ja tulokset julkaistaan helmikuussa 2024.

Vetytalouden potentiaali kemian- ja terästeollisuuden prosessien siirtymässä vähähiiliseksi sekä uusiutuvan energian varastoinnissa on tunnistettu kansainvälisellä ja kansallisella tasolla. Maakunnassa on selvitetty vetytalouden mahdollisuuksia ja tuotannon sijoittumisen maankäytön reunaehdoista, ja useassa kunnassa on meneillään aktiivinen suunnittelu investointien mahdollistamiseksi. Uusiutuvan energian tuotanto ja koko arvoketjun hyödyntäminen jalosteiksi asti, on tavoiteltavaa: teollisuus sinne, missä on energiantuotantoa.

Teollisuus ja yritykset investoivat ympäristövaikutusten pienentämiseen ja kiertotalous tuo uusia mahdollisuuksia. Maakunnan ilmasto- ja ympäristötyössä elinkeinoelämä ja uudet liiketoimintamahdollisuudet ovatkin merkittävässä asemassa. Pohjois-Pohjanmaan Älykkään erikoistumisen strategia 2021–2024 tavoitteena on luoda alueille innovaatioekosysteemejä, joiden avulla elinkeinoelämä voi uudistua. Yhteistyö tutkimus- ja koulutuslaitosten ja yritysten välillä uusien innovaatioiden synnyttämiseksi ja käyttöönottamiseksi on strategian peruspilareita.

HELMI-ohjelmalla ja Priodiversity LIFE-hankkeella lisätään luonnon monimuotoisuutta

Luonnon monimuotoisuutta tukevista suojelukohteista merkittävä osa sijaitsee Pohjois-Suomessa. Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa suojelualueita on noin 7 % maapinta-alasta. Vuodesta 2010 alkaen eri keinoin (rauhoitukset, hankinnat) on suojeltu yli 32 000 hehtaaria. HELMI-ohjelman (2021-2030) ensimmäisen kolmivuotiskauden aikana on kunnostettu luonnon monimuotoisuuden kannalta kiireellisiä kohteita yli 3 000 hehtaaria. HELMI-ohjelma luo hyvät edellytykset luonnon monimuotoisuuden lisäämiselle myös lähivuosina. *Vuoden 2024 alussa käynnistyneen kahdeksanvuotisen EU:n rahoittaman strategisen Priodiversity LIFE-hankkeen yhteydessä laadittava maakunnallinen luonnon monimuotoisuuden toimintasuunnitelma yhdessä täydentävän rahoituksen hankkeiden kanssa tulee edistämään luonnon monimuotoisuutta maakunnassa.*

Pohjois-Pohjanmaalla on tehty merkittäviä ponnisteluja vesien tilan saattamiseksi hyvään ekologiseen tilaan. Uusimman, vuosien 2012-2017 tietoihin pohjautuvan luokituksen mukaan noin 86 % Pohjois-Pohjanmaan järvipinta-alasta on vähintään hyvässä tilassa, mutta virtavesistä vain 54 % on saavuttanut tilatavoitteen. Rannikkovesissä tilaluokka on heikentynyt laajalti koko Perämerellä edelliseen luokitteluun verrattuna; vain 18 % rannikkovesistä on hyvässä tilassa. Vesienhoitosuunnitelmassa 2022-2027 ja siihen liittyvässä toimenpideohjelmassa on esitetty toimet tilatavoitteen saavuttamiseksi.

3. Alue- ja yhdyskuntarakenne sekä liikenne- ja viestintäyhteydet

Aluerakenteen keskittyminen jatkuu. Oulun ja Oulun seudun rooli kansallisena ja kansainvälisenä keskuksena on keskeinen maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteessa. Oulun seudun kehitys on ensiarvoisen tärkeää koko Pohjois-Pohjanmaan toiminnalle ja taloudelle, mutta maakunnassa panostetaan aluekehitykseen sekä aluerakenteen määrätietoiseen suunnitteluun ja kehittämiseen myös muiden kaupunkiseutujen, Raahen seudun, Pyhä- ja Kalajokilaakson ja Kuusamo-Koillismaan, osalta, pohjaten niiden omiin vahvuuksiin.

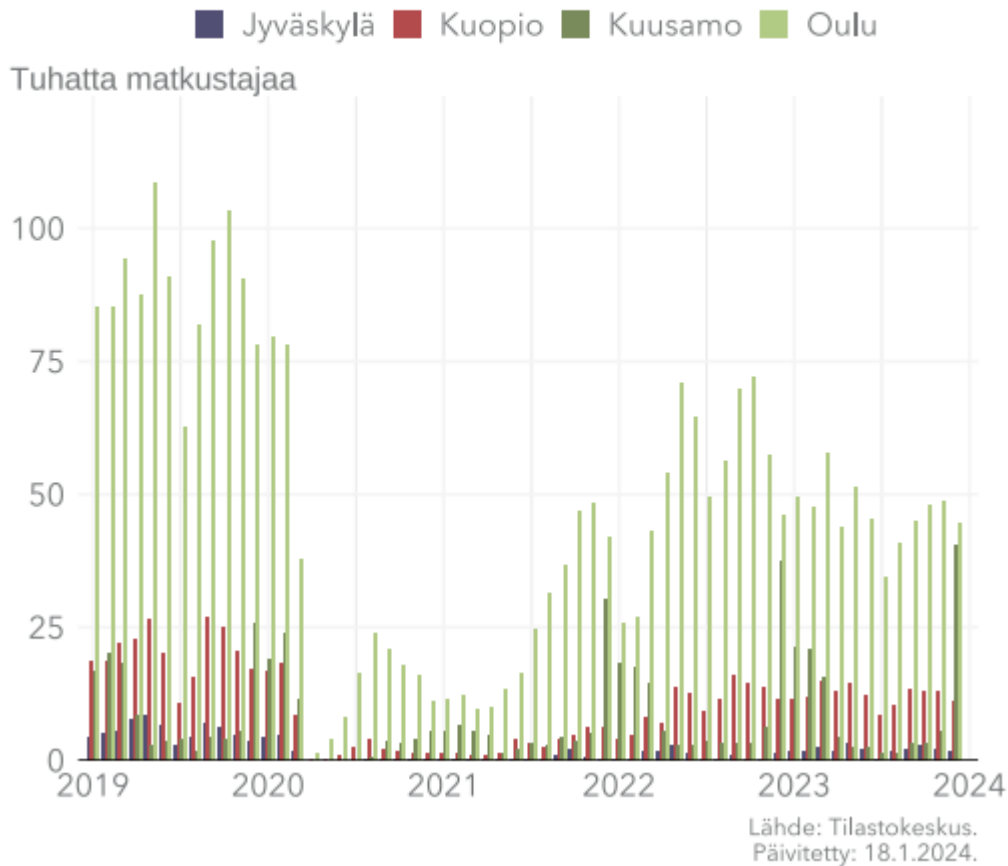
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin ja kestäväen kasvun mahdollistava alue- ja väestörakenne tarkoittaa useita vahvoja alueita ja seutuja, jotka ovat vuorovaikutuksessa lähialueiden ja muiden maakuntien kanssa, myös kansainvälisesti. Pohjois-Pohjanmaan aluerakenteen rungon muodostavat vahvat alueet ja seudut sekä ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet: Perämerenkaari ja Pohjanmeri–Itämeri-ydinverkkokäytävä. Kehittämisvyöhykkeitä ovat lisäksi viitoskäytävä sekä valtatiehen 20 perustuvaa matkailu- ja logistiikkakäytävä. Valtatietä 8 kehitetään läntisenä teollisuus- ja satamavyöhykkeenä. Muita kehittämisvyöhykkeitä ovat vt 28 yhteysvälin Kajaani-Kokkola ympärille muodostuva vyöhyke sekä vt 27 verkostokaupunkien vyöhyke. Nämä kehittämisvyöhykkeet kytkevät parantuneiden liikenneyhteyksien avulla kaupunkiseutujen väliset ja niiden läheisyydessä olevat maaseutualueet osaksi laajempaa kokonaisuutta.

Aluerakenteen maakunnallisia elementtejä ovat lisäksi kuntakeskukset palveluineen, osaamisen verkostot, hyvinvointialueen maakunnalliset palvelut, matkailukeskukset sekä perinteinen jokilaaksoihin keskittynyt asutusrakenne. Oulun kaupunkiseudulla varmistetaan, että kuntien kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu sovitetaan yhteen liikennejärjestelmäsuunnittelun kanssa. Yhdyskuntakehitys tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen ja vahvistaa yhdyskuntarakenteen eheyttä. Asuminen, työpaikat, palvelut ja virkistysalueet sijoitetaan niin, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa, mikä tukee Oulun kaupunkiseudun kestäväen ja vähähiilisen yhdyskuntarakenteen muodostumista.

Tuetaan kaupunkien ja kuntien keskustojen sekä kylien kehittämistä niiden ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristön arvoihin pohjautuen, niin että elinkeinoelämä on elinvoimaista ja asumisympäristöt vetovoimaisia eri puolilla maakuntaa.

Lentoliikenne on maakunnan elinkeinoelämän, matkailun ja saavutettavuuden kannalta erittäin tärkeä liikennemuoto. Tällä hetkellä Oulun lentokentältä operoi Finnair Helsinkiin ja Lufthansa Müncheniin, minkä lisäksi toimii kausittaisia charter-lomalentoja. Lentotarjonta Oulun ja Helsingin välillä on supistunut merkittävästi Norwegianin lopetettua liikennöinnin lokakuussa 2022. Reitin kysyntä on kuitenkin pysynyt korkeana mikä on johtanut hintojen nousuun. Oulun lentokentän matkustajamäärät ovat laskeneet huomattavasti koronaa edeltäneeseen aikaan verrattuna, ja vuonna 2023 Oulun lentokenttä tippui matkustajamääriltään Suomen kolmanneksi vilkkaimmaksi kentäksi Helsingin ja Rovaniemen jälkeen. Aiemmin Oulun lentoasema oli Suomen toiseksi vilkkain. Kuusamon lentoasema on säilyttänyt roolinsa merkittävänä lomalentojen asemana. Aikaetäisyyden kannalta katsottuna lentoliikenteelle ei ole näköpiirissä varteenotettavaa vaihtoehtoa kulkutapamuotona.

Lentoliikenteen matkustajamäärät 2019 - 2023

Raideliikenteessä liikennemäärät pääradalla Seinäjoki-Ylivieska-Oulu -yhteysväلیلä ovat pysyneet korkeina. Huomattavan osan lentoliikenteessä Helsinkiin suuntautuneista matkustajamääristä voidaan katsoa siirtyneen raideliikenteelle. Koronan heikentämistä valtakunnallisista matkustajamääristä huolimatta Oulun aseman matkustajamäärät olivat kasvaneet koronaa edeltäneeseen aikaan verrattuna 2%, kun koko Suomen kaukoliikenteessä matkustajamäärät laskivat 8%. Oulu on markkinaehtoisien matkustajajunaliikenteen pohjoisin piste tällä hetkellä. Raideverkolla liikenteen välityskykyä rajoittaa kaksoisraiteen puuttuminen Ylivieska-Oulu välillä. Laurila-Tornio-Haaparanta rataosan sähköistäminen ja perusparannus mahdollistaa matkustaja- ja tavaraliikenteen Suomesta Ruotsiin. Oulun ja Laurilan välinen rataosuus on Ruotsiin suuntautuvan raideosuuden sähköistämisen myötä entistä keskeisempi yhteysväli Suomen huoltovarmuudelle ja tulevaisuuden raideliikenteelle. Yhteysväli kärsii tällä hetkellä merkittävästä haasteista nopeustasoon, välityskykyyn ja tasoristeysturvallisuuteen liittyen. Liikenne-ennusteissa rataosuuden liikennemäärien odotetaan kasvavan mikä edellyttää radan nykyisen välityskyvyn parantamista.

Pohjois-Pohjanmaalla toimii kolme satamaa (Oulu, Raahen ja Kalajoki). Maakunnan satamien liikennemäärät ovat olleet viime vuosina nousujohteisia johtuen erityisesti tuulivoimarakentamiseen liittyvien kuljetusten määrän kasvusta. Oulun sataman vieressä toimivan Stora Enson Oulun paperitehtaan investointipäätökset voivat vaikuttaa sataman kuljetusmäärien kasvuun merkittävästi. Tämän lisäksi valmistuva Oritkarin kolmioraide parantaa Oulun sataman saavutettavuutta rautateitse. Raahessa satamaan johtavan vesiväylän

syventäminen edesauttaa sataman saavutettavuutta suuremmilla aluksilla. Raahen väylä syventäminen on valtion väyläverkon investointiohjelman hankekorissa 1B.

Maakunnan alueella ajettavasta linja-autoliikenteestä voidaan tunnistaa neljä kokonaisuutta: kuntien järjestämä kuntien sisäinen liikenne, Oulun seudun liikenteen (OSL) järjestämä liikenne Oulussa ja lähikunnissa, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen järjestämä kuntien välinen liikenne sekä linja-autoyritysten järjestämä markkinaehtoinen liikenne.

Kunnat järjestävät alueellaan liikennettä, joka koostuu pääsääntöisesti koulukuljetuksista. Osa kunnista järjestää myös pienimuotoista asiointi- tai palveluliikennettä.

Oulun seudun liikenne (OSL) järjestää joukkoliikennepalvelut Iin, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen, Oulun ja Tyrnävän muodostamalla alueella. Oulun seudun liikenteen lippu- ja maksujärjestelmä on lisäksi käytössä Oulun ja Hailuodon välisessä linja-autoliikenteessä, jonka järjestämisestä vastaa ELY-keskus.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus järjestää kuntien väliset linja-autoyhteydet muualla maakunnan alueella. Liikenne keskittyy työmatka-, opiskelu-, asiointi- ja liityntäyhteyksien tarjoamiseen kuntakeskusten välillä.

Markkinaehtoinen liikenne toimii ilman julkista tukea ja keskittyy kulkemaan pääasiassa merkittävimpien kaupunkien välillä. Tällä hetkellä Oulusta liikennöidään suoria linja-autovuoroja Raahen kautta Kokkolaan, Jyväskylän kautta Helsinkiin, Kajaanin kautta Joensuuhun, Kuusamoon, Rovaniemelle sekä Tornioon.

Koronapandemia vaikutti suuresti erityisesti markkinaehtoisen liikenteen tarjontaan, kun linja-autoyrietykset joutuivat lakkauttamaan kannattamattomiksi käyneitä vuorojaan. Iso osa lakkautuksista on jäänyt ainakin toistaiseksi pysyviksi, vaikka pandemian aiheuttamat rajoitteet liikkumiseen ovat väistyneet. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on kilpailuttanut yksittäisiä vuoroja, mutta kaikkia markkinaehtoisen liikenteen lakkautuksista johtuvia aukkoja liikennetarjonnassa ei pystytä paikkaamaan nykyisellä rahoitustasolla.

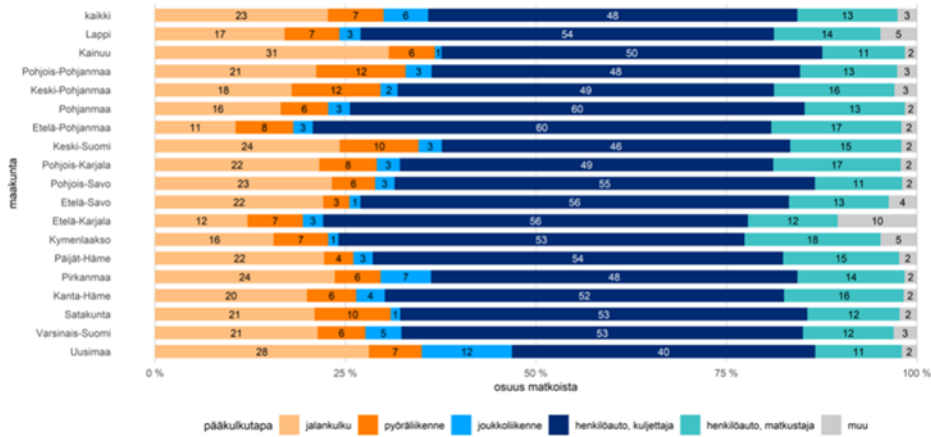
Vuonna 2021 käynnistynyt liikennöintikustannusten nousu aiheuttaa haasteita joukkoliikennettä järjestäville tahoille. Linja-autoliikenteen kustannusindeksin nousu on kasvattanut Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ostamien joukkoliikennepalvelujen hintaa n. 20 % vuoden 2021 alusta lukien. Jos joukkoliikenteen rahoitustasoa ei nosteta, joudutaan liikenteen tarjontaa karsimaan tulevien vuosien aikana.

Oulun seudun joukkoliikennettä on kehitetty pitkäjänteisesti useamman vuoden ajan. Suurimmat palvelutasoparannukset on tehty vuonna 2020 ja 2024. Keskustan runkoverkolla liikennöidään tiheällä 10-20 minuutin vuorovälillä ja seutukunnissa 20 – 60 minuutin vuorovälillä. Matkustajamäärät ovat lähteneet voimakkaaseen kasvuun pandemian jälkeen ja vuonna 2023 saavutettiin historiallinen 10 miljoonan matkustajan rajapyykki ja matkustajamäärät kasvavat edelleen. Tämä aiheuttaa paineita kehittää joukkoliikennettä entisestään, jotta se tukee alueen työvoiman liikkumista ja saavutettavuutta sekä vastaa elinkeinoelämän tarpeisiin. Kehittämisen tarpeena nähdään Oulun keskustan heikko läpäisevyys, mikä tulevaisuudessa estää joukkoliikenteen kehittämisen. Sen vuoksi tehokkaan joukkoliikenteen suunnitelma ja toteutus on tehtävä mahdollisimman pian. Tehokkaan joukkoliikenteen suunnitelmassa laaditaan joukkoliikenteen uusi käytävä keskustan läpi. Lisäksi palvelutasoa tulee parantaa entisestään, jotta taataan joukkoliikenteen kasvu ja kehitys myös tulevaisuudessa.

Pohjois-Pohjanmaan kestävä liikunnan kulkutapaosuus on valtakunnallista keskiarvoa. Suuremmat osuudet ovat vain Uudellamaalla, Pirkanmaalla, Keski-Suomessa ja Kainuussa. Viimeisimmän valtakunnallisen henkilöliikennetutkimuksen (HLT2021) mukaan Pohjois-Pohjanmaalla kestävä liikunnan (kävely, pyöräliikenne ja joukkoliikenne) osuus kulkutavoista on 36 prosenttia. Pyöräliikenteen osuus tuosta on 12 prosenttia, mikä on valtakunnallisesti suurin yhdessä Keski-Pohjanmaan maakunnan kanssa.

Kuva: Kulkutapaosuudet matkaluvusta maakunnittain. Lähde Valtakunnallinen henkilöliikennetutkimus 2021 (HLT21)

Kulutapaosuudet matkaluvusta maakunnittain

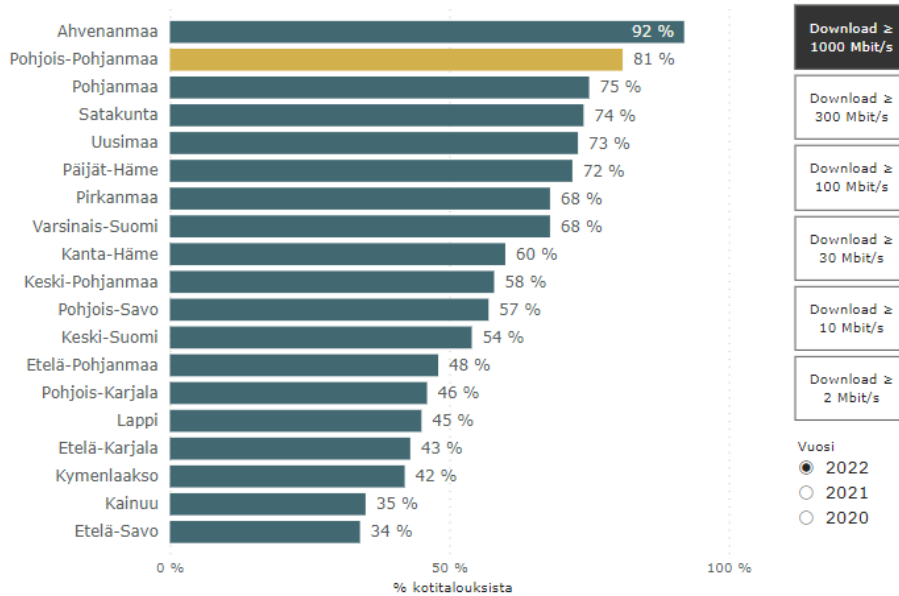
Pohjois-Pohjanmaalla kannustetaan kuntia kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishelmien laatimiseen. Vuoden 2018 valtakunnallisessa kävelyn ja pyöräilyn edistämishelmassa yhtenä toimenpiteenä on kirjattu, että kannustetaan kuntia valmistelevaan omia kävelyn ja pyöräilyn edistämishelmia. Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (Liikenne12) asia on myös kirjattu edistettävänä toimenpiteenä kunnissa. Edistämishelmiin on mahdollista hakea valtion tukea. Ohjelmat ovat myös edellytyksenä kuntien katuverkolle kohdistuville valtion investointiavustuksille. Pohjois-Pohjanmaan kunnissa edistämishelmia on tehty jo 16 kunnassa, joista viime vuonna valmistui 3. Näistä puolet on valmistunut viimeisen kolmen vuoden aikana, joten tahti on ollut kiihtyvää ja asiaan on kunnissa havahduttu.

Viestintäyhteudet

Pohjois-Pohjanmaalla on panostettu kiinteän laajakaistan rakentamiseen vuodesta 2010 saakka voimakkaasti. Suomessa laajakaistatuesta on noin kolmasosa suuntautunut Pohjois-Pohjanmaalla. Maakunnassa kiinteä laajakaista on saataville 81 prosentilla kotitalouksista, osuus on Manner-Suomen korkein.

Kiinteän laajakaistan (100 Mbit/s) saatavuus

Download ≥ 1000 Mbit/s vuonna 2022

Lähde: Kiinteän verkon laajakaistasaatavuus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

4. Elinkeinot ja TKI-toiminta

Vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä yrityksii oli 65,5 tuhatta asukasta kohden, ja koko Suomen luku oli 81,4. Suurin ala toimipaikkojen määrän perusteella oli erikoistunut rakennustoiminta. Toimipaikoista 83 % oli alle 5 henkilön, 8 % oli 5-9 henkilön, ja 9 % oli 10 tai useamman henkilön toimipaikkoja. Teollisuuden osuus toimipaikoista oli tuolloin 7,5 %, ja koko Suomen vastaava osuus oli 6,9 %.

Pk-yritysten suhdanneodotukset ovat palautuneet syksyn 2023 aikana poikkeuksellisen negatiivisen alkuvuoden 2023 jälkeen lähelle vuoden takaista, lievästi negatiivista tasoon. Energian hinnan vaihtelut Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vaikutusten tasoittuminen käänsi odotusten suunnan nousuun, joskin ne pysyivät edelleen negatiivisina. Talouden tilan odotetaan siis heikkenevän seuraavan vuoden aikana lievästi. Poikkeukselliset viime vuodet ja talouden nykytilan epävarmuus heijastuvat vieläkin suoraan pienten ja keskisuurten yritysten näkyviin lähiajan suhdannekehityksestä. Heikkoja odotuksia selittävät osaltaan Venäjän aloittama ja edelleen jatkuva Ukrainaan kohdistuva hyökkäyssota, ennätysnopea korkojen nousu sekä jo toista vuotta korkealla pysyvä kustannustaso sekä inflaatio. Koko Euroopan talouden suunta riippuu paljon näiden tekijöiden kehityksestä sekä yritysten osalta myös vallitsevasta työmarkkinatilanteesta.

Maakuntien hyvinvointialueiden uudistus heijastuu myös Pohjois-Pohjanmaan yritysten toimintaan ja alan yritysten tulevaisuuden suunnitelmiin. Koko maan yritykset arvioivat vähentävänsä investointeja merkittävästi lähiaikoina. Heikentyneiden suhdanne ja kasvuodotusten seurauksena kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointeja vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investointien odotetaan lisääntyvän. (SY, pk yritysbarometri 2/2023)

Aloittaneita yrityksiä	Yritysten liikevaihto milj. €	Avoimen sektorin osuus työpaikoista
619 (↓) Q3/2023	30 119 (↑) 2022	69,6 % (↓) 2022

Yritys- toiminta

Aluetalous ja TKI-toiminta

BKT €/asukas	Tavaravienti mrd. €	T&K-menot milj. €
39 399 (↑) 2021	2,5 (↑) 2022	920,1 (↑) 2022

Pohjois-Pohjanmaalla uusia yrityksiä ei ole perustettu vuoden 2023 alussa entiseen tapaan ja omistajanvaihdosten määrä on edelleen iso. Joka viides yritys maakunnassa suunnittelee omistajanvaihdosta, ongelmana on löytää uusia yrittäjiä jatkamaan. Tämä on haaste koko maakunnan elinkeinolämälle. Loppusyksyn ja alkuvuoden isot rakenteelliset muutokset ovat suuntautuneet maakunnassa erityisesti erikoistuneeseen rakennusalaan ja maakuntaan on saatu valtiovallan toimesta erityistä ja paikallista rakennemuutosrahoitusta tilanteen korjaamiseksi.

Vuonna 2022 Pohjois-Pohjanmaalla T&K-henkilöstön määrä oli 9 628. Määrä laski 1,8 % edeltävään vuoteen nähden, ja koko Suomessa määrä laski 0,5 %. TK-intensiteetti oli samana vuonna 2,35, ja koko Suomessa luku oli 0,99. Samana vuonna elinkeinoelämän osuus T&K-menoista oli 76,9 %, ja koko Suomessa osuus oli 68 %. TKI toiminnan vahvuudet maakunnassa on integroitu vahvasti maakunnan älykkään erikoistumisen kärkiin, mutta samalla pohtien esim tuotteiden ja tuotekehitystyön kaksoiskäyttöä.

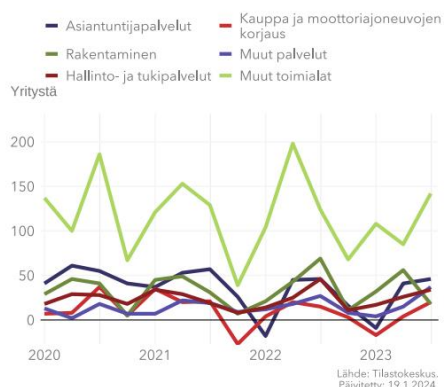
Yritystoiminta

VERTAILUSSA: Pohjois-Savo, Keski-Suomi ja koko Suomi

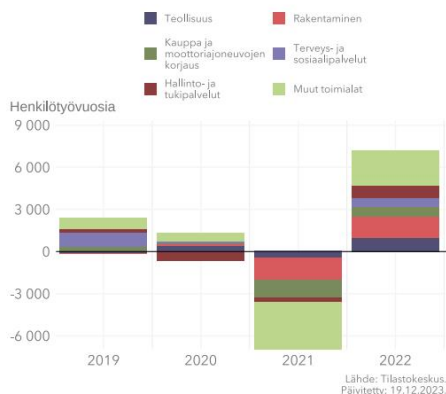

Vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä yrityksiä oli 65,5 tuhatta asukasta kohden, ja koko Suomen luku oli 81,4. Suurin ala toimipaikkojen määrän perusteella oli erikoistunut rakennustoiminta. Toimipaikoista 83 % oli alle 5 henkilön, 8 % oli 5-9 henkilön, ja 9 % oli 10 tai useamman henkilön toimipaikkoja. Teollisuuden osuus toimipaikoista oli tuollon 7,5 %, ja koko Suomen vastaava osuus oli 6,9 %.

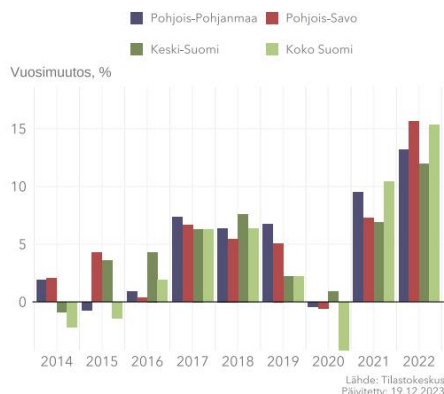
Elinkeinorakenteen muutokset 2020 - 2023

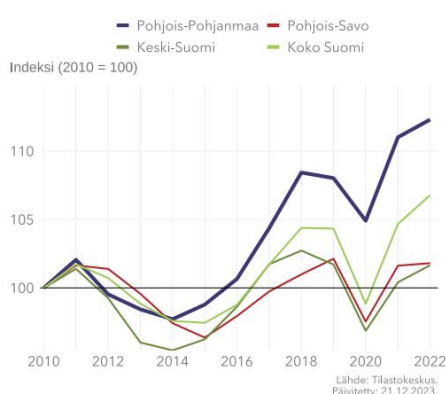
Elinkeinorakenteen muutokset henkilötyövuosissa 2019 - 2022

Yritysten liikevaihdon kehitys 2014 - 2022

Avoimen sektorin työpaikkojen kehitys 2010 - 2022

Koko kansantalouden tavoin Pohjois-Pohjanmaan talouden näkymät vuodelle 2024 ovat vaihtelevat. Ukrainan sodan heijastevaikutukset näkyvät kansainvälisessä kaupassa, yritystoiminnassa ja kuluttajien ostovoimassa. Kyselyjen mukaan yritysten isoimmat akuutit haasteet ovat heikko kysyntä ja pula osaavista tekijöistä. Valtaosa maakunnan yrityksistä on kuitenkin sopeutunut tilanteeseen hallitusti ja vähentänyt henkilöstöään harkitusti. Eri arvioiden mukaan matalasuhdanteesta ei ole tulossa pitkäkestoista. Rekrytointivaikkeudet ja kohtaanto haasteet kasvavat talouden nousun myötä – haaste on laaja ja koskettaa maakunnan kaikkia seutuja ja lukuisia toimialoja. Elinkeinoelämän vahvempi kytkeminen maakunnan koulutusorganisaatioihin ja ennakointi on entistä tärkeämpää. Tämä korostuu myös uudessa TE uudistuksessa. Koulutusten uudistuminen ja uusien alojen aloittaminen on oltava pitkäjänteistä ja hyvin suunniteltua.

Maakunnan vahvoja toimialoja (BKT, työlliset) ovat mm. ICT, puutuoteteollisuus, metalli- ja konepajateollisuus, rakentaminen ja sote-alat. Elinkeinojen suhteellinen merkittävyys vaihtelee seuduittain:

maakunnan eteläosassa maaseutuelinkeinoilla ja teollisuudellaan on suuri suhteellinen merkitys, Raahen seutu on poikkeuksellinen vahva teollinen keskittymä. Korkea teknologia, T&K-toiminta ja erityispalvelut keskittyvät Oulun seudulle ja maakunnan pohjoisosissa matkailu on huomattava työllistäjä.

Valtaosa teollisista yrityksistä on kooltaan pieniä tai korkeintaan keskisuuria. Tuotannon tehostaminen mm. automatisoinnin ja robotiikan avulla on keskeisiä keinoja kilpailukyvyyn edistämässä. Vihreään siirtymään ja puhtaaseen energiaan liittyviä suunnitelmia ja investointeja syntyy pikavauhdilla. Tämä tarjoaa mahdollisuuksia myös harvaan asutulla maaseudulla (mm. energiatuotanto, metsien kestävä käyttö). Maakunnassa ja lähialueilla on suunnitteilla useita biotuotetehtaita, jotka käyttävät puuta raaka-aineina ja siten luovat työllisyyttä alkutuotantoon.

Toimintojen keskittyminen on edelleen iso haaste Pohjois-Pohjanmaalla. Väestön, yritysten ja koulutuksen keskittyminen erilaistaa seutujen näkymiä ja heikentää monien kuntien palvelutarjontaa.

Maakuntakeskuksesta etäällä olevilla paikkakunnilla työikäisten määrä vähenee vauhdilla ja ulkomainen työvoima ei nykyäärällä riitä paikkaamaan vajetta. Kansainvälisissä muutoissa maakunta ei ole maamme kärkimaakuntia. Tarvitaan uusia avauksia ja menestyvää yritystoimintaa veto- ja pitovoimien lisäämiseksi. Iso haaste on saada maakuntaan isoja työllistäviä investointeja, joilla on korkea jalostusarvo ja suuri työllistävä vaikutus.

Pohjois-Pohjanmaalla rahoitetaan kehittämistoimia, joilla edistetään elinkeinorakenteen monipuolistumista ja aktivoidaan yrityksiä TKI-yhteistyöhön ja lisäämään osallistumista korkeakoulujen TKI-hankkeisiin. Tavoitteena on, että yritysten TKI-panostukset kasvavat, uutta teknologiaa otetaan käyttöön ja korkean osaamisen uutta työllistävää yritystoimintaa syntyy.

5. Työvoiman saatavuus, osaaminen ja sivistys

Heikentynyt talous on näkynyt Pohjois-Pohjanmaalla työttömyyden lisäyksenä ja avointen työpaikkojen määrän laskuna. Marraskuun lopussa maakunnassa oli 21 100 työtöntä työnhakijaa, mikä on 3 200 työtöntä enemmän kuin vuosi sitten (+18 %). Lokakuusta työttömien määrä nousi noin 500 henkilöllä. Työttömistä työnhakijoista kokoaikaisesti lomautettuja oli 2 600. Lokakuun lopusta lomautettujen määrä nousi 450 hengellä. Erityisesti miesten tilanne on heikentynyt syksyn aikana. Työttömistä työnhakijoista miehiä oli 13 100 ja naisia 8 000. Kausityöttömyyden odotetaan lisäävän työttömien ja lomautettujen määrää talvikuukausina erityisesti monilla miesvaltaisilla aloilla.

Maakunnan työttömyysaste oli marraskuun lopussa 11,1 % ja koko maassa se oli 10 %. Maakunnan sisällä alhaisin työttömyysaste oli Nivala-Haapajärven seutukunnassa (8,6 %). Oulun kaupungin työttömyysaste oli 12,3 %. Työttömien määrä on kasvanut vuoden takaiseen verrattuna kaikissa kunnissa.

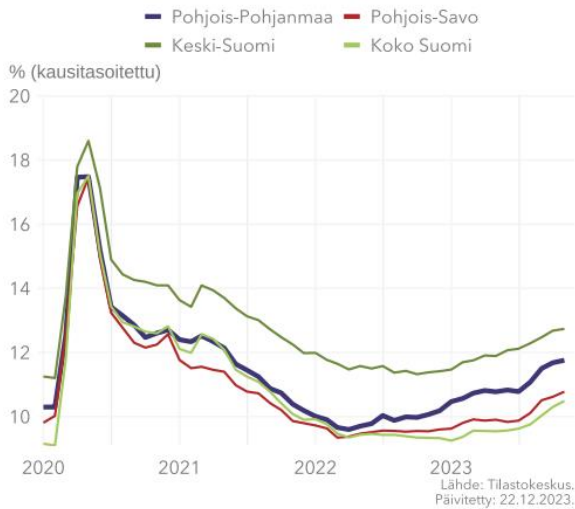
Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut koko maakunnan alueella ja on Uudenmaan jälkeen valtakunnan toiseksi korkein. Vähintään yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli marraskuun lopussa lähes 7 300, mikä oli noin 1 300 vuoden takaisesta enemmän. Yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä on pysynyt jo pitkään samalla tasolla ja marraskuun lopussa heitä oli 3 400. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli marraskuun lopussa hieman yli 2 900, mikä on reilu 400 työtöntä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Marraskuun aikana Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston alueella oli avoinna kaikkiaan 6 200 työpaikkaa, joista uusia avoimia työpaikkoja oli 3 200. Uusien työpaikkojen määrä jatkoi laskua lähes kaikissa ammattiryhmissä vuoden takaiseen verrattuna. Määrällisesti eniten uusia työpaikkoja oli avoinna palvelu- ja myyntityöntekijöille sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöille. Avoimia paikkoja on ollut merkittävästi rekrytointi- ja vuokratyönantajyrityksissä.

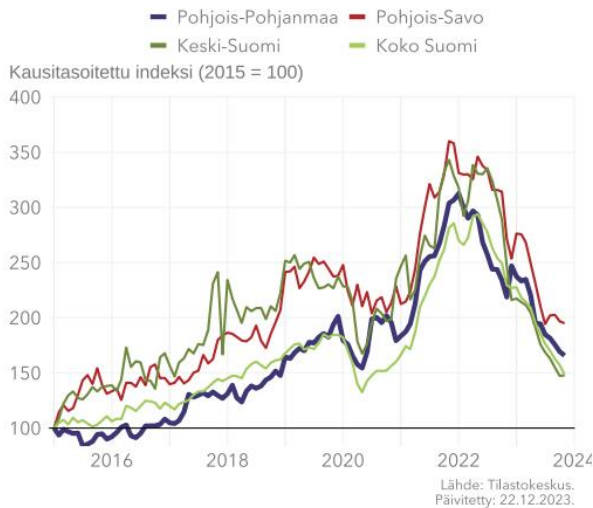
Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus on hieman alentunut verrattuna vuoteen 2022. Vuoden 2023 keskiarvo oli syksyyn mennessä 47 %, mikä on hieman alempi kuin koko maassa keskimäärin.

Heikentynyt työmarkkinatilanne on otettu huomioon TE-palvelujen tarjonnassa mm. osaamisen kehittämisen palveluissa. Työvoimakoulutuksessa oli marraskuussa 2023 ennätysmäärä opiskelijoita, 1 760 opiskelijaa ja lisäksi omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskeli 1 460 henkilöä.

Työttömien osuus työvoimasta 2020 - 2023

Avoimien työpaikkojen määrän kehitys 2015 - 2023

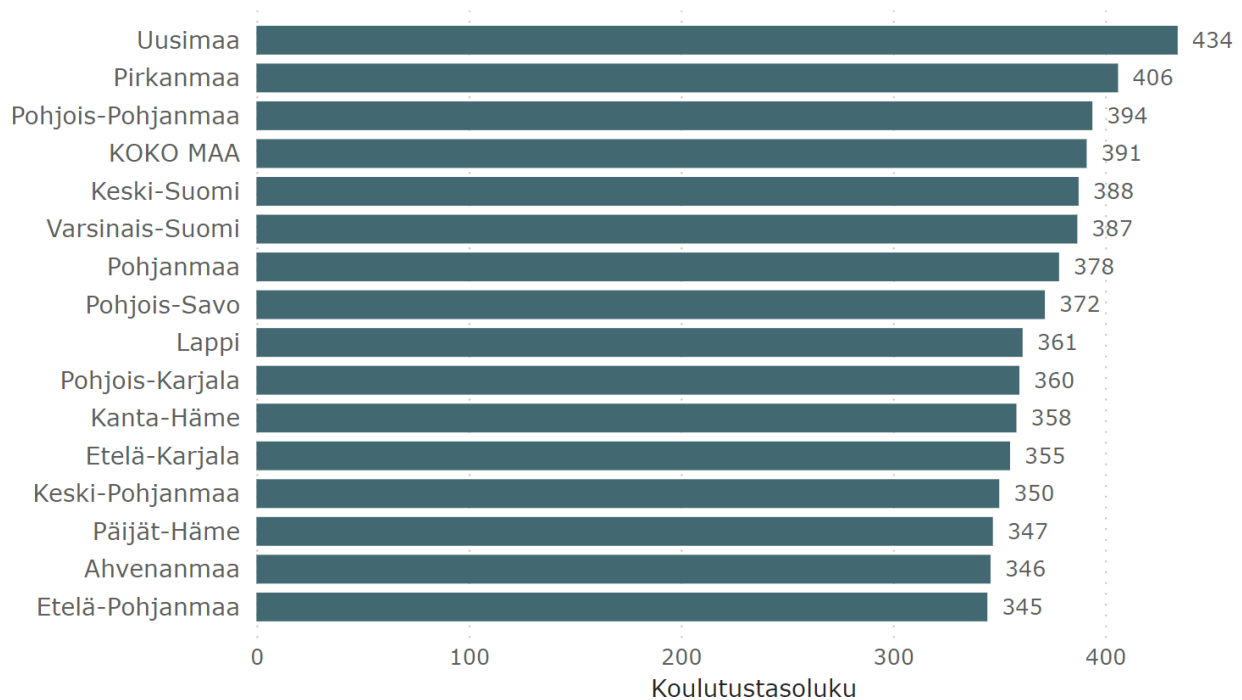
Koulutustaso

Vuonna 2021 vuoden kuluttua valmistumisestaan 54,3 % valmistuneista oli pääasiallisesti työllisiä. Koko Suomessa vastaava luku oli 55,8 %. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus oli samana vuonna 6,3 %, ja koko Suomessa osuus oli 7,9 %. Vuonna 2022 vain perusasteen koulutettuja oli 11,9 % 25–34-vuotiaasta väestöstä ja koko Suomessa vastaava luku oli 15,7 %.

Pohjois-Pohjanmaan koulutustaso on maan kolmanneksi korkein ja koulutaso on noussut tasaisesti.

Maakunnan haasteena on 30-39-vuotaiden koulutustason lasku, mikä on tapahtunut viimeisen reilun 10

vuoden aikana. Tämä koskee erityisesti miehiä, koska sukupuolten koulutustason ero on suurin juuri 30-39 -ikäisillä. Naisten koulutustaso on miehiä korkeampi kaikissa ikäryhmissä, lukuun ottamatta yli 74-vuotiaita.

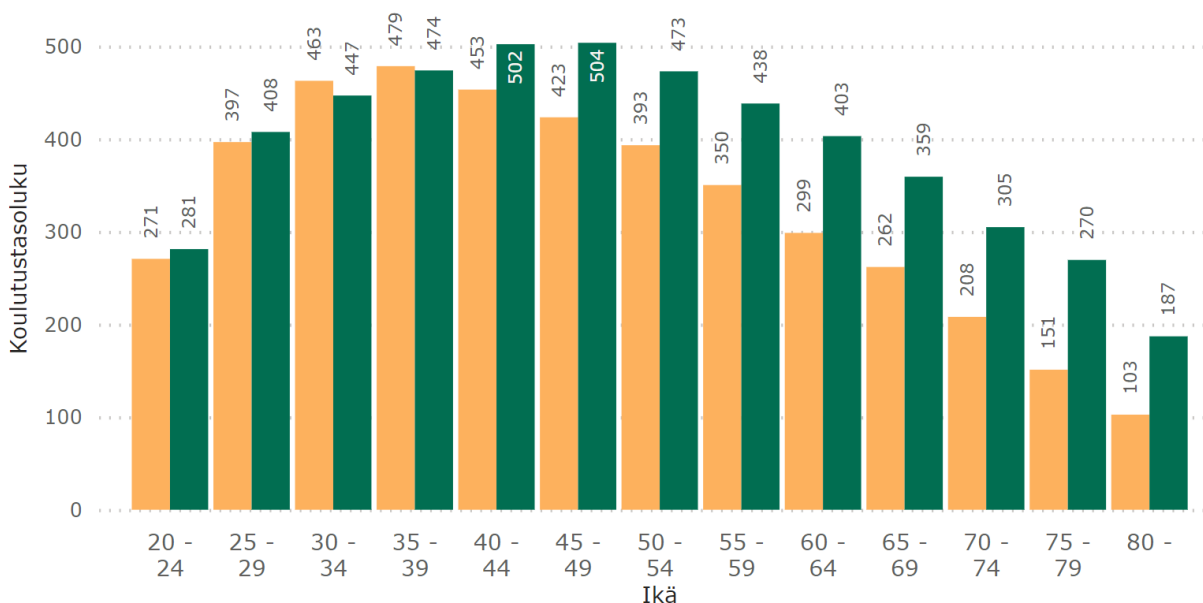

Lähde: Väestön koulutus rakenne, Tilastokeskus.

Koulutuksen suunnittelu ja ennakointi vaatii erityisiä toimenpiteitä jatkossa sekä kansallisesti, että alueellisesti. Maakuntaliiton lakisääteinen ennakointitehtävä ja osaamistarpeiden yhteensovittaminen sekä elinkeinotoiminnan, että julkisten toimijoiden kanssa on korostunut. Lisäksi koulutustoiminnan kansainvälistäminen on välttämätöntä alueen demograafisen työllisyystilanteen hallintaan. Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että jatkossa maakuntaliittojen kuntaomisteisena kuntayhtymänä tulee olla vahvemmin mukana alueellisen koulutuksen suunnittelussa ja rajapinnoissa. Kuntien elinvoimatoimien lisäämisessä, sekä TE hallinnon toimissa maakuntaliittojen rooli on kasvava.

Pohjois-Pohjanmaa

Vuosi ● 2012 ● 2022

Lähde: Väestön koulutus rakenne, Tilastokeskus.

6. Osallisuus ja hyvinvointi

Joulukuussa 2023 perustoimeentuloa sai 2,3 % väestöstä, kun koko Suomen luku oli 3,3 %. Vuonna 2020 aktiivisesti järjestötoimintaan tai vastaavaan osallistuvien osuus 20–64-vuotiaista oli 23,6 %. Koko Suomessa luku oli 23,5 %. Vuonna 2022 sairauspäivärahaa sai 24,1 % 25–64-vuotiaiden ikäryhmästä. Koko Suomen luku oli 20,9 %.

Vuoden 2019 sairastavuusindeksit osoittivat, että muihin alueisiin verrattuna Pohjois-Pohjanmaan asukkailla on paljon sairauksia, jotka liittyvät aivojen verisuoniin, mielenterveyteen ja tuki- ja liikuntaelimiin. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ikävakioidun sairastavuusindeksin (THL) arvo on 120,8, joka on huonoimpien joukossa. 75 % nuorista, 70 % työkäisistä ja 50 % ikäihmisistä kokee terveydentilansa hyväksi. Pohjois-Pohjanmaan nuorten ja työkäisten tilanne on muihin alueisiin verrattuna varsin hyvä, mutta ikäihmisten tilanne on heikoimpien alueiden joukossa. Nuorten koettu terveydentila on kuitenkin huonontunut maakunnassa.

Vuonna 2021 Pohjois-Pohjanmaalla 8. ja 9. luokan oppilaista 17,0 % kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Vuonna 2019 vastaava luku on ollut 10,4 %. Työillä tilanne on selvästi pahempi kuin pojilla (tytöt 26,9 % ja pojat 6,6 % vuonna 2021). Kokonaisuudessaan pohjoispohjalaisten nuorten tyytyväisyys elämäänsä on laskenut vuodesta 2019. Ammatillisessa koulutuksessa ja perusopetuksessa olevien nuorten tyytyväisyys elämäänsä on korkeammalla tasolla kuin lukiolaisten. Mielenterveyden häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 18–34-vuotiaiden nuorten aikuisten osuus (2,4 % v. 2021) on noussut viime vuosina ja se on maan keskitasoa (1,8 %) korkeampi. Suurimmalla osalla maakunnan työkäisistä (75 %) mielen hyvinvointi on hyvä tai erittäin hyvä. 8 prosenttia kokee mielen hyvinvointinsa huonoksi tai erittäin huonoksi. Mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saavien työkäisten määrä on

koko maan tasoa korkeampi. Ikäihmiset kaipaavat muutosta yksinäisyyteen ja sen aiheuttamaan masennukseen ja ahdistukseen.

Pohjoispohjalaiset siirtyvät eläkkeelle keskimäärin alle 60-vuotiaana (vuonna 2021 58,4-vuotiaana). Asukkaat jäävät eläkkeelle nuorempana kuin Suomessa keskimäärin. Työikäisissä on enemmän työkyvyttömyyseläkkeellä olevia kuin Suomessa keskimäärin. Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriö on suurin yksittäinen työkyvyttömyyseläkkeiden syy 16–64-vuotiailla. Mielen terveydelliset syyt aiheuttavat myös aiempaa enemmän sairauslomia. Kansaneläkelaitoksen mukaan työttömillä on eniten terveysongelmia, mutta heille tehdään vähiten terveystarkastuksia. Pohjois-Pohjanmaalla työttömien terveystarkastuksia on tehty keskimäärin vain reilulle kahdelle prosentille työttömistä. Työllisyys- ja työttömyystilanne vaihtelee kunnittain. Koko Pohjois-Pohjanmaan näkökulmasta nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut.

Lasten ja nuorten (0–14 v.) määrä vähenee Pohjois-Pohjanmaalla noin 15 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Palvelutarpeiden ennakoitaan kuitenkin suhteellisesti kasvavan. Aikuisten lisääntyneet mielen terveys- ja päihdeongelmat heijastuvat myös lasten ja nuorten palvelutarpeisiin. Lasten ja nuorten mielen terveys- ja päihdepalvelujen kysynnässä on ollut kasvua ja sen ennakoitaan jatkuvan. Myös neuropsykiatriset oirehäiriöt lapsilla ja nuorilla ovat olleet kasvussa, ja tämä näkyy sekä mielen terveyspalveluiden, psykiatristen palveluiden, lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun kysynnässä.

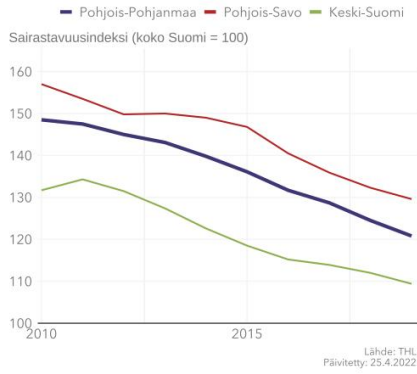
Osallisuus ja hyvinvointi

VERTAILUSSA: Pohjois-Savo, Keski-Suomi ja koko Suomi

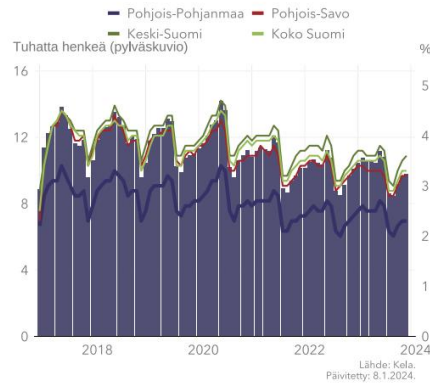
Elämänlaatunsa hyväksi tuntevia 20–64-vuotiaita 48,7 % -10,5 % 2022 (vuosimuutos)	Perustoimeentulon saaja 2,3 % 0 %-yks. 12/2023 (kuukausimuutos)	Pienituloisten osuus väestöstä 14,3 % +0,5 % 2022 (vuosimuutos)
--	--	--

Joulukuussa 2023 perustoimeentuloa sai 2,3 % väestöstä, kun koko Suomen luku oli 3,3 %. Vuonna 2020 aktiivisesti järjestötoimintaan tai vastaavaan osallistuvien osuus 20–64-vuotiaista oli 23,6 %. Koko Suomessa luku oli 23,5 %. Vuonna 2022 sairauspäivärahaa sai 24,1 % 25–64-vuotiaiden ikäryhmästä. Koko Suomen luku oli 20,9 %.

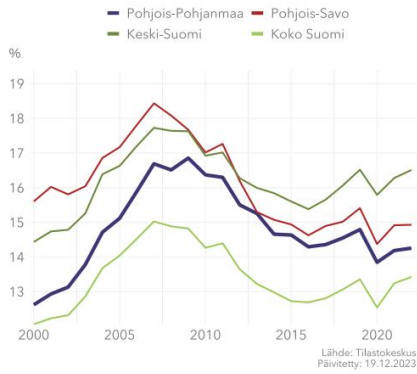
Sairastavuusindeksi 2010 - 2019

Perustoimeentulon saajat ja saajien osuus väestöstä 2017 - 2023

Pienituloisten osuus väestöstä 2000 - 2022

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevia 20–64-vuotiaita 2013 - 2022

